

D'entrada

Paquita Sanvicén-Torné

Refugiats: Nòmades per força

Cap on va Europa? No és una pregunta retòrica, sinó plena de tristesa, indignació i retrets cap a la vella Europa, els valors ètics i humans de la qual havien estat fins ara proclamats i estudiats com a model i posats com a exemple arreu. Cap on va Europa? I cap on s'estan portant les vides, el present i el futur dels refugiats i refugiades que s'amunteguen a les fronteres sense saber on anar? Són persones, diu Sami Nair, com nosaltres. Lo dramàtic és que estem oblidant que ho són. Nair, catedràtic de Ciències Polítiques i professor universitari, és un profund coneixedor de la política europea àmbit en el qual té una llarga experiència política. Preocupat per la construcció d'una Europa cada cop més complexa, diversa, envellida i insolidària, ha dedicat pràcticament tota la seva trajectòria intel·lectual i vital a tractar i analitzar els processos migratoris. *Refugiados. Frente a la catástrofe humanitaria, una solución real*, és un llibre recent, de 2016, escrit en plena crisi del refugi. Una crisi que ell mateix qualifica com la catástrofe humanitària més gran que ha patit Europa des de la Segona Guerra Mundial i d'una gran "indignidad" (p.11-12). Els objectius del text els detalla al prefaci: "Intento (...) describir la dura condición de los refugiados, los peligros que deben afrontar en el camino a su destino; el modo en el cual se le acoge en las fronteras; las coacciones del sistema fronterizo europeo basado en los fatales mecanismos del Convenio de Shenguen; las manipulaciones que sufren por parte de las mafias; el odio con el cual son atacados por los movimientos xenófobos y racistas europeos; los temores y recelos de la opinión pública frente a ellos, y el cinismo de los estados que se jactan de su defensa del Derecho". (p.12)

Refugiados és un llibre detallat i documentat, que demana ser llegit amb calma i ser subratllat. Imprescindible per a tothom que vulgui entendre perquè passa el que passa, què no hauria de passar i a què ens estem exposant amb aquesta Europa que estem destruint. Valent i contundent, denuncia, condemna i retreu als governs la nefasta manera que han tractat i tracten la tragèdia humana del refugi al llarg de 4 grans apartats: *El Gran éxodo, Europa insolidària, La gran Indignidad* i *El gran camino*. Dels quatre destaco dos capítols *Mafias: la otra cara del desastre* i *La política del odio*. Un parell de cites a tall de mostra: "según Frontex el tráfico de personas se ha convertido en el negocio mas rentable para las mafias, con ganancias millonarias que superan con creces el dinero obtenido por la venta de armas y drogas" (p.113). "Desde hace años el racismo y la xenofobia son sinónimos de rechazo hacia los forasteros, los inmigrantes, hoy los refugiados". (p.135)

Tanmateix Nair construeix un llibre que no s'instal·la en l'acusació sinó que fa propostes concretes socials, comunitàries i polítiques. Ja des de les primeres pàgines afirma rotund: hi ha solucions; hi ha mitjans; Europa ho pot fer. Val la pena transcriure directament les seues paraules: "Europa puede poner en marcha una gran política de ayuda económica a los países fronterizos de las zonas en guerra para estabilizar a las poblaciones en huida; puede incentivar un sistema de circulación organizada dentro del espacio europeo para los peticionarios de asilo, por lo cual propongo desde aquí la creación de un 'pasaporte de tránsito euro-

peo' para los refugiados; puede ejercer una decisiva presión política sobre los actores de los conflictos en Oriente Medio y exigir mas ayuda y compromiso a los EEUU, principales responsables de la desestabilización de esta región. Y puede coaccionar a los socios europeos reacios a la solidaridad, recordándoles que son los ciudadanos europeos quienes están pagando la ayuda que ellos ahora reciben". (p.13)

En opinió de l'autor, Europa amb estratègies erràtiques com aquesta està malbaratant el seu present, el seu futur i la seua credibilitat. Uns i altra força tocats ja. (Europa és) "desgraciadamente, para los ciu-

dadanos, un mercado sin corazón, sin valores ni proyecto." Desafecció que ha conduït al Brexit, per exemple. Nair exigeix ja des de les primeres planes la construcció de "la otra Europa, la del porvenir para su juventud, el modelo social civilizado, la voz universalista en el mundo, la solidaridad". (p.14) Aquesta tesi reapareix en diferents capítols. També és la idea que tanca el llibre. No pas per casualitat dura i contundent: "La tragedia de los refugiados pone de relieve todas sus debilidades. Del modo en el cual se las gestionará dependerá el camino elegido por Europa: el de la barbarie o el de la civilización." (p.166).

referències bàsiques

/ Goytisolo, J. i Nair, S. (2001). *El peaje de la vida: integración o rechazo de la emigración en España*. Madrid: Aguilar

/ Lucas, J. (2015). *Mediterráneo: el naufragio de Europa*. Barcelona: Tirant

/ Nair, S. (2016). *Refugiados: frente a la catástrofe humanitaria, una solución real*. Barcelona: Crítica

/ Nair, S. (2013) *¿Por qué se rebelan?: Revoluciones y contra-revoluciones en el mundo árabe*. Clave Intelectual

/ Nair, S. (2010). *La Europa mestiza: Inmigración, ciudadanía, codesarrollo*. Madrid: Círculo de lectores

/ Nair, S. (2006a). *Diálogo de culturas e identidades*. Madrid: Foro complutense

/ Nair, S. (2006b). *Y vendrán...las migraciones en tiempos hostiles*. Barcelona: Planeta

/ Nair, S. (2003). *El imperio frente a la diversidad del mundo*. Barcelona: Mondadori

/ Nair, S. (2002a). *La inmigración explicada a la meva filla*. Sabadell: Fundació Caixa de Sabadell

/ Nair, S. (2002b). *Las heridas abiertas: las dos orillas del Mediterráneo: ¿un destino conflictivo?* Madrid: Suma de letras

/ Nair, S. (1998a). *El desplazamiento en el mundo: inmigración y temáticas de identidad*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, Secretaría General de Asuntos Sociales, Instituto de Migraciones y Servicios Sociales

/ Nair, S. (1998b). *Una política de civilització*. Barcelona: Proa

/ Nair, S. (1995a). *Del nacionalismo árabe al islámico*. Anuario internacional CIDOB, (1), p. 477-483

/ Nair, S. (1995). *Mediterráneo hoy: entre el diálogo y el rechazo*. Barcelona: Icaria

Amb el suport de la Unitat de Biblioteca i Documentació de la UdL

Grup de Reflexió Sobre Sociologia Contemporània

Aquestes pàgines estan elaborades per l'equip de professors i estudiants de la Universitat de Lleida

adscrit al GESEC, Grup consolidat d'Estudis sobre Societat, Salut, Educació i Cultura.

Feu-nos arribar qualsevol suggeriment, comentari o proposta de llibre a: gercs.udl@gmail.com

Sami Nair: Defensor de la solidaritat i dels drets humans com a principals valors europeus

ANTONI BLANC ALTEMIR
CATEDRÀTIC DE DRET INTERNACIONAL
PÚBLIC I RELACIONS INTERNACIONALS.
DIRECTOR DE LA CÀTEDRA JEAN MONNET

Vaig conèixer Sami Nair ara fa vint anys en unes jornades sobre Drets Humans organitzades a la Universitat de València. Ens va presentar un amic comú, Javier de Lucas, catedràtic de Filosofia del Dret en aquesta universitat. En aquells moments Nair era catedràtic de Ciència Política a la universitat Paris VIII i assessor del govern socialista de Lionel Jospin. Gran coneixedor de la realitat espanyola i amb un castellà molt fluid, Sami Nair era ja molt conegut per les seves publicacions sobre moviments migratoris i relacions euromediterrànies, sent el creador de l'innovador concepte de "co-desenvolupament", que es va posar molt de moda en el món acadèmic dels anys noranta. Precisament, em trobava preparant en aquell moment unes jornades a l'IEI sobre la situació a la Mediterrània i li vaig proposar que hi participés, cosa que va acceptar molt gustosament. Tot i que la sala de l'IEI no es va omplir —el futbol manava i continua manant al nostre país, per damunt de qualsevol altra circumstància— la seva ponència sobre processos de transició política i econòmica al Mediterrani sud, que va ser publicada posteriorment en un llibre col·lectiu que vaig dirigir, va ser força brillant i plena de matisos i experiències personals.

Entre les seves preocupacions com a acadèmic, polític i intel·lectual sempre ha estat present el tema dels drets dels immigrants i en particular dels refugiats, sent aquest tema objecte del seu últim llibre, publicat al 2016 després de l'anomenada crisi dels refugiats a la UE provocada per la fugida de milions de persones de Síria, i països com Iraq o Afganistan. El professor Nair, defensor dels drets humans i europeista convençut, reivindica la distinció entre els immigrants econòmics i els peticionaris d'asil, que han de fugir de conflictes armats o persecucions i violacions massives dels drets humans al seus països d'origen. En aquest sentit denuncia la pèrdua dels ideals originaris del projecte europeu, entre els quals es troba el de la solidaritat, i critica la incapacitat de la UE per elaborar una estratègia de col·laboració entre els seus membres per tal de trobar una solució a aquesta tragèdia, que vagi més enllà de l'externalització del problema, en clara referència a l'acord entre la UE i Turquia. Les seves propostes alternatives per reconduir aquesta situació, passen per escollir entre la barbàrie i la civilització. I es planteja que si la UE, amb una població de 510 milions d'habitants, no pot gestionar aquest problema i integrar-lo en les seves polítiques és que quelcom no funciona del tot bé.

Jordi Bergé Comella

235 Kilòmetres de vergonya

Ens hem acostumat a escoltar, dia rere dia, notícies relacionades amb els refugiats. De ben segur, que tots recordem el sofriment de les persones al Mediterrani arribant de nit i amb barques fetes de pneumàtics, la imatge de l'Aylan a la costa de Turquia i la sobre informació amb dades de persones que arriben, no tots ho aconsegueixen, a les costes europees.

Un fet que no apareix a les notícies, però que ens explica Sami Nair en la seva obra, és que a Europa, sí, a l'anhelada Europa que vetlla per la dignitat de les persones, hi ha construït més de 235 kilòmetres de tanques a les fronteres exteriors.

Sami Nair aporta tot un seguit de dades i referències que posen de manifest com Europa ha mirat cap a un altre costat. És veritat que inicialment, els principals governs, amb Alemanya al capdavant, van decidir acollir el màxim nombre de refugiats possible, però finalment i per diverses causes que s'analitzen al llibre, entre les quals destaca l'incompliment dels acords dels estats membres per acollir (per exemple Espanya ha acollit únicament un 0,1% de la quota a què es va comprometre), la UE s'ha vist incapaç de fer front a aquesta crisi humanitària.

Mitjançant un acord entre Alemanya i Turquia, després imposat a la resta de països de la UE, s'ha optat per una externalització de la crisi dels refugiats, amb deportacions de persones a centres de Turquia. Tanmateix, aquest fet no soluciona la crisi, més aviat al contrari, l'agreuja.

La deixadesa d'Europa, evidentment no posa fi a la immigració ni a la crisi dels refugiats, fet que provoca que augmentin exponencialment les màfies que s'aprofiten d'aquesta situació de vulnerabilitat.

Tot i l'evident complexitat de la situació, Sami Nair, creu que la UE encara pot fer front a la crisi dels refugiats d'una manera que permeti reconduir la situació, amb propostes que desenvolupa en el seu llibre com per exemple; la creació d'un passaport de trànsit per la UE, la col·laboració de països d'arreu del món que vulguin acollir, ajudes a països fronterers que acullen un gran nombre de refugiats i ajuda contra les màfies, entre d'altres.

En definitiva, les aportacions de Sami Nair, permeten conèixer en profunditat la difícil situació dels refugiats, el paper que desenvolupa la UE i les opcions de futur per reduir els efectes de la crisi humanitària dels refugiats.

Punts de vista

Del "No pot ser!" al "I què podem fer?"

Quan et trobes llegint el llibre et descobreixen submergit en una profunda incredulitat, tot i tindre la certesa que allò que et conta és verídica, com pot ser possible?

La lectura està lluny de ser un estudi sociològic positivista on un pot témer perdre's entre centenars de percentatges i resultats d'estudis internacionals. Tampoc es tracta exclusivament d'un anàlisi de la història d'incomptables països, dels seus conflictes i del seu papers vers la immigració. No podeu esperar solament un manual de l'actual estat del nombre de sol·licitats d'asil i protecció internacional (refugiats) i del seu repartiment i acollida arreu del món. Va molt més enllà. Es tracta d'una lectura imprescindible per comprendre com funciona el món, com funciona Europa, quina és la realitat dels països d'aquesta macrocomunitat i sobretot l'aportació d'una alternativa, una possible solució gents desestimable.

Alhora, és desmitificadora de discursos d'exclusió, d'odi, de campanyes electorals cròniques i de reputacions internacionals. Un llibre que de forma perfectament assumible t'endinsa en un món desconegut per la majoria: Frontex? Zona Schengen? Que aquest país ha fet què? Que tal president ha afirmat què? Quines són les rutes on arriben els refugiats? Quina Àfrica guanya per golejada Europa en la quantitat de persones sol·licitants d'asil i protecció internacional (refugiats) acollides? Però en quines condicions i per què? D'on venen? Com? Per què? Taxa femenina? Corrupció en les fronteres europees? Quants milions d'infants no poden ser escolaritzats fins i tot quan ja han fugit del país? Quants milers d'infants i joves han desaparegut —o segrestats— al creuar les nostres fronteres i estan sent buscats per la Interpol? I què passa amb les màfies? Què és l'acord de la vergonya? Que va fer la UE davant la crisi de Lesbos? Són un boc expiatori o realment és cert el que afirma la nova dreta?

I sobretot, la seva lectura és imprescindible per comprendre quins són els veritables reptes al que ens enfrontem i —novetat!— com pot la UE fer-los front sense violar sistemàticament d'allò que suposadament la manté unida: els seus valors i principis fundacionals. Una alternativa transformada en proposta de polítiques d'estrangeria comunes que pugui evitar el col·lapse i la fal·làcia que —això sí— està envaint les nostres fronteres al més pur estil Trump.

